

ס. רעכ

348

זהירות לאדם שלא יצא מפיו בפירוש מעשה טוב
שروعה לעושה

איש כי ידור נדר לה' או השבע שבועה לאسود
 איש על نفسه לא יחל דברו ככל היוצא מפיו
 עשה (ל, א)

(1)
 סענ
 נס

/ צורך ביאור מדוּע הכל נאמר בלשון כפל "ידור נדר" "השבוע שבועה"
 "לאסור איסר", ולבסוף נאמר גם כן בלשון כפ' הדמיון "כל" היוצא מפיו
 יעשה, הרי היה לו לומר "כל" היוצא מפיו יעשה ולא ככל היוצא מפיו
 יעשה.

ובשער בת רבים תירץ על פי מה שכותב רבינו חיים ויטאל זצ"ל (שער
 הקדשה פרק יב) כאדם רוצה לעשות איזה מצוה או דבר טוב יש מלאכים
שמשיים לו, ולאלו שאל דוד המלך "פתחו לי שערי צדק" (תהלים קית, ט)
ויש מקטרגים משוטטים באוויר העולם המונעים מהאדם מלעשות מצוה, لكن
אדם הרוצה לקבל על עצמו איזה נדר, מהראוי שלא קיבל על עצמו הנדר
לזמן מרובה בפעם אחת, פן יתרחץ היצר הרע לבטלו מזו. אלא זמן מועט
ליום אחד או לחצי יום. כפי שמספרת הגמara על ר' יוחנן (מכות כד, ב) שאמר
אהא בתעניות עד שאבא לביתי, זהה נקרא תענית שעות ואחר כך נמלך
והשלים את תעניתו ליום שלם והתפלל עננו, וזה שאמר (תהלים סא) לשומי
נדרי יום יוס.

זה שאמר בתנא (אבות פ"א) שmai אומר עשה תורהן קבוע אמר מעת
ועשה הרבה, וכי בקידוש שמעאל כי בא להזuir שלעלם לא יוציא האדם
בפירוש המעשה הטוב שבמחשבתנו לשעות, שלא יאמר אלמוד היום
חמשה פרקים בעוזרת ה' יתברך, כי אז הדבר נשמע בין המקטרגים והקליפות
ומביאים עליו כמה ביטולים ועיכובים ולא יוכל לעשות מה שקבל על עצמו.
ובכן אמרו חז"ל (סנהדרין כו, ב) מחשבה מועלת אפילו לדברי תורה, אם יאמר
أن אדם לאחר אקום בבקר ללימוד יהיה נכשל ולא יקיים.

זה שאמר שלמה המלך (משלי ג, ח) "חכם לב יכח מצות ואoil שפטים
ילבט" ופיריש הגרא שם, כי החכם יעשה המצאות מיד ואין משה אותה,
אבל האoil איןנו עושים אותה מיד, אלא אומר בשפטים שיעשה אחר כך או
למחר, ולבסוף נכשל ואיןנו עושים, لكن הזuir שmai אמר מעת דעל ידי זה
ולישמה היצר הרע ויאמר עשיר זה ונעשה קמצן ועל ידי זה יעצבנו לעשות
המעט, ואז על ידי המצאה זו יוכל לבסוף לעשות הרבה, אבל אם יאמר
מתחלת לעשות הרבה הרבה לא יעצבנו לעשות כלל.

ודבר זה למדנו מאברהם אבינו שבתיחילה אמר ואקחה פת לחם וסעדו
 לבכם וכיו', ואחר כך אמר "ויאל הבקר רץ אברהם", היינו דאמר מעט מהטעם
 נחניל ולבסוף עשה הרבה.

זזהו הביאור כאן בכתב שנאמר הכל בכפל לשון, כי "ידור נדר" "השבוע
 שבועה" "לאסור איסר" מלמדינו שלא יכול על עצמו בפעם אחת נדר לאורך
ימים או שבועה או איסר, אלא יקבלנו בכמה פעמים כדי שאז יוכל לקיימו
זומボטה לו שלא יחל דברו.

(1)

ג

פרשת נדרים לא ללמד על עצמה יצאה. לא לחנים נקראו "ראשי המטosit לבני ישראל" למטרת תורה הנדרים.

אחד מיטודי התורה: כל העצמיים החמורים הנמצאים בעולם, אף על פי שמדובר צורחן החיצונית, — בפניהם חרי יש תמיד הכח האלקית של "פרקבר ד' שמים נעשה וברוח פיו בלא-צבאים", המוחיה אותם והמקים אותם, — אינם אלא פגירים מתיים, הווים ונפסדים, עז ואבן, דוממים פשוטים, בכלל ואת יש בכח האדם להכenis בהם רוח חיים של קדושה מחד אחד, אוגלה-תעליל בהם טומאה מעוד שני. כשם שבכובית ספר תורה תפילין ומזוודות נתפס בגוף הדבר קדושה, ובעבורה וזה נתפס בעצם הדבר טומאה, אך, בדרך כלל, כשהאדם משתמש בעניין העולם לדברים שבקדושה, והוא מקיים בכל הדברים הגשמיים אותן המצוות שניתנו בהם, חרי הוא משפר ומעיד ומטהר את גשם העולם ומחדיר לתוכם רוח של קדושה, ולהיפך — בכחו של האדם להוריד את כל הדברים שבulous לעמקי תחתית, ולהכenis בהם כח של טומאה זהה מאה. והביטוי המוחשי לכר הו תורת הנדרים. אדם אומר בפיו על איזה דבר שהוא "חרי זה עלי בקרבן" וכיוצא, נתפס בגוף אותו דבר קדושה. אמרו בגמרא² — "איסור חפצא", בולם: בעצם החפץ חל ונתקנס הקונם.

ב) קרכ'ק
/ מ-א-ז-ק

והוא שניינו בראש מסכת גיטין: "המביא גט ממדינת היהם ערין

שיאמר בפני נכתב ובפני נחתם", ואמרו בגמרא³ הטעם, בני חזק' לארץ לפי שאינם בני תורה אינם בקיים בדין של "לשמה". וכבר שאל בתוספות: למה דוקא דין זה של "לשמה" אינם בקיים? אבל דרשנו זו של "לשמה", הממלמדת אותנו שיש בכח האדם לחתופט על ידי מחשבתו ודיברו מהות וחווניות בთוך דבר גשמי, עד שנתקנס בתחום עצם שטר הגירושין חולות של קביעה גט, רק בני תורה מבינים אותה. אלה שאינם בני תורה אינם יכולים להתרומות לידי השקפה שכזו, ועל כן לא חשו לדין זה של "לשמה".

ג) אף תורה הנדרים של התפעת קדושה בגוף ה"חפצא" ניתנה אל "ראשי המטosit לבני ישראל". הראשונים קודם, ואחר כך כל בני ישראל, בכתב ברש". הראים גוזלי התורה, תופסים קודם תורה זו, והם יחוירו אחר כך השקפה זו לכל בני ישראל. מעלת המרגיל עצמו להיות דובר אמת

בכל היוצא מפיו יעשה לו, א)

הנה, אף שפטות הפסוק מדבר בענין נדרים ושבועות דוקא, שהיא שהאדם נודע או נשבע חייב לקיים דברו ולא לשנות ח",ו, כבר הארכיו חז"ל הקדושים וטפי המוטר במקומות ורים בגוזל מעלת השומר את פיו מלשקר גם ללא נדר ושבועה, אלא ירגיל האדם את עצמו לדבר רק את האמת, וכל אשר יצא מפיו ישמר לקיים.

ה) קרכ'ק
/ מ-א-ז-ק

זהו אחד מן המعالות הגדולות והנשגבות שיכל האדם לזכות, שירגיל עצמו להיות דובר אמת תמיד, והוא שלימונות גוזלה שבאמת קשה מאוד לכנotta, שכן האדם מטבעו משנה הרבה בדברו.

וין אמרו חז"ל שכאשר בא הקב"ה לברוא את האדם, מידת האמת אמרה: אל יברא — שכולו דובר שקרים, כי אין הוא טبع האדם לשקר בדבריו, שקרים גדולים ושקרים קטנים של מה בך ואיך דיק במה שמספר, שקרים שמייקים לאחרים ושקרים של "סתם סיפורי סרך", עד שקשה לאדם לספר סיפור, ואפילו קטן ופיטוט ביותר, בלי שיוכניס בו אייזו גחמה או תוספת כלשהו.

והסיבה פשוטה: אדם התרגל כבר שבמצבים מסוימים, עשרות ורבות במשן התיים, אפשר לצאת מהם בקלות עם מילה אחת של שקר, ולהשוך לעצמו הפסדים רבים ואי נזימות.

ה) הרجل זה מתחילה בקינותו.ILD בטבעו תוסס ומשתולל, וכל שעיה נכשל בעשיית דברים לא הגונים, ובשקר קטן פוטר את עצמו מעונש, ומאחר שהילד קטן וחלש, השקר הוא אמצעי ההגנה היחידי שתחת ידו. וכך החריג הופך לטבע, ועד סוף ימיו יודע האדם שאפשר להתמודד עם הרבה בעיות בחיים ע"י שקר קטן, ונמצא רוב האנשים אינם

רובי אמרת, וזה אחת מן מהסיבות העיקריות ביותר לכל ירידה רוחנית, שהאדם מן הקב"ה ומתוורתנו הקדושה, שהם מקור ומעין של אמת.

האדם מדמה לעצמו שהמילה והדבר הטע בסען הכל חוצאת קצת אויר מהכל שתי מיליט - מה כבר אמרתי..." זהוי מחשבת צוב ודמיון שקר, ובאמת מי עני גдол עצום ורב, ואין זה מקורה שכוחה להחריב מדיניות לבנות עולמות, לבבות ולהחיות נדכאים.

וילמד מהמפורש על הסתום, שהמילה פועלת גדולות גם כמשמעות הדבר נראה שבען, אפילו על דבר של מה בכאן, וגם שנראה שלא איכפת לאף אחד - הונא פעליה של הרס, חורבן וניתוק מהקב"ה שבו יתברך אמת.

אשרי המתרגל שייהו כל מילתו אמת, שהרי הוא דבוק למקור האמת, וככז ואז"ל (שבת נה ע"א): "חותמו של הקב"ה אמת". שלו, שחותמו של הקב"ה אמת, ומה זו האלקית הוטבעה באדם, בחבראו בעלם אלקים, וכשתוטא האדם ומקלל את הצלם האלקי שלו, הוא נפלל לעדרות מפני שותקלו אצלו המרות האלקיות שלו אשר בכלן גם מדת האמת שלו.

23/7/88 15-1 (5)

ו. המדה העיקרית - מדת האמת וחוויה כוונת הב"ר ביחס של אמת, דיעוין חז"א בקונטרס אמונה ובתחנן (ריש פ"ד), שאף שחכמי היראה שקדרו על תורת המדות לפיקוד למדות מספר, מכ"ם נראת דבריהם אין כאן רק מדה אחת טובה ומדה אחת רעה, עיי"ש. ונראת דבריו שחותמו של הקב"ה אמת (סנהדרין סד, א), וזה עיקר המדה במדותיו ית' צו"ע השגות נומין על הרמב"ם פ"ב מרקראי שמע הת"ז, דילפין מקרה דודברת כבם ולא בתפלה (יומא יט, ב), שאסור להפסיק באמצעות התפלה לדודו קבלת עומ"ש, והה"נ במאזע פסוק הראשוν דשמע, וכן בין ויאמר לאמת ויציב שוני בפסוק ראשון שהוא כמו מלבוח שמיים. הרי דעתין ר' אלקיים אמת נחשב כעיקר קבלת עומ"ש, דהיא היא עיקר המדה האלקית, והג"ן באדם, העיקר לכל המדות כולם הוא מדת האמת, והבדל שבין חסיד שעושים עם החיים וחסיד שעושים עם המתים הינו, דחסיד שעושים עם החיים הוא בתורת שבעודים וכך כמו חיובי ממנעות, וזה הגדר של כל המצוות שבין אדם לחברו. משא"כ חסיד שעושים עם המהים שאינו בתורת שעובדים, דין שעובדים למタ, אלא בבחינת מצוה שבין

א' אדם לעצמו, ומפני הדבקה במדתו ית', וע"כ הוא נקרא חסיד של אמת, דעיך ושורש לכל המדות כולם היא מדת האמת, וכאמור.

ה. ג' סוגי המצוות
 1) דינה מרגלה בפומיהו דאיןשי לחלק את המצוות לב' סוגים: מצוות שבין אדם למקום, ומצוות שבין אדם לחברו. אכן יעוין בהגרא' (למשל פרק ב' וריש ס' ישעה) דג' חלוקות הן: בין אדם למקום, בין אדם לחברו ובין אדם לעצמו, אשר זאת החלוקה האתורונה כוללת בתוכה כל עניין המדות. ועפי' ביאר את כוונת הגמ' ב"ק (ל, א): האי מאן דבעי למהוי חטיא לקיים מליי דניזקין, וח"א ملي' דברכות, וח"א ملي' דבאות - דברכות מכוון כנגד חלק המצוות שהן בין אדם למקום, ונזקין - בין אדם לחברו, ואבות, בין אדם לעצמו. וביסוד עניין זה מדות, ומצוות שבין אדם לעצמו, נbatch לומדר דכשברא הקב"ה את האדם בעל אלקים, נטו בטבעו כל מדותיו ית', והטיל על כל אדם מישראל מצות והלכת בדרכיו, מה הוא חנון וرحمות אף אתה הי' חנון וرحمות (שבת קלג, ב, וסוטה יד, א, וmb"ס פ"א מדעתות ה"ה), ככלומר, להיזהר בעצמו שלא לקלקל את המדות האלקיות הללו שהוטבעו
 2) יבנו בעת הבריאה. ויסוד הדברים הללו שמעתי מכ' מ"ר הגר"ד סאלאנוטשיק, זיל, דמאי כל אדם מישראל נאמן לעדרות, והוא מפני שהוטבעה בו מדת האמת מפני עצמו האלוקים

3) ויעי' בסידור אוצר התפללות בפירוש עיין תפילה על נוסח הברכה של אמת ויציב, דניל"פ שנוטדו ט"ז החටאים האלה [מן אמר עד וייפה] בתורה קיום והסכמה לט"ז הענינים אשר התבאו בט"ז הפסוקים שבשתי הפרשיות של שמע והי' אם שמוו.... לעומת הפסוק הראשון המדבר מיחודה השית' אמר אמת, דחותמו של הקב"ה אמת... ולעומת בשכמלי' אמר ויציב וכו'. כן הביא בשם הרב הגדול ר' פנחתס זיל, בעל הסידור שער הרחמים, וכשהרצה דבריו לפני הגר"א זיל קלסיה. ולפי הערכה זו מובנים היטב דברי הרם"ך שכותב שלא להפסיק כלל בין ויאמר לאמת, שדין כפטוק ראשון.

(4)
pe

ויאמר אלעזר הבחן אל אנשי הצבאה הבאיהם למתוחהן,
וاثח חקת התורה גור אך את הזהב ואת המתה. (ל"א כ א בב)
דין הבהיר כליט מפורש, שטחילה צריכים לנתקות את חלי, לשפשפו
ולහיר את החלודת, קודם שייגלינג, ודרשו והמלשון "אך", שלא יהיה שט
חלודה, אך הפתכות יתוי פמות שהוא (לטון ריש"ז). אח"כ צריכים להבהיר
את הכלים בדרך תשימושם, כל שתישמשו ע"י האור צריכים להזכירו
בаш, וכל שתישמשו ברותחים, הזכירו ברותחים.

6 וכן צריכה להיות נט טהרתו בני אדם מנטומאים ונזהלאם גנטומאים.
ראשית להבהיר את החלודת של העונת ע"ז תשובה, הרמה על העבר
וൻליה על להבא. אח"כ צריכים להסביר, שזעיר התשובה תחיה' נאותו
המצב כמו זהטא, אם החטא היה באע, בחתלהבות, צריכה התשובה
لتיאום ג"כ בחתלהבות, וכו' בדבר שנכ"ל, בו צריך לתקן, אם נ בשל בלשון
1) דר' יעסוק בטורם כמאמר זיל (והובא בשערו תשובה לרביינו יונה ו"ל)
הצידוקים באווע דבר שחטאין בו מתרזין, ואם עשית אבילה של עבירות
עשה בנגנון תבילה של כנאות. אליך ככפר זהאתו הוא ע"י תורה, כי
היא טבשותו וטוהרתו.

(6)
טהור
טבשות

2. מעין חטא המרגלים.

יש צד אחר לפדרת בני גד ובניראוכן, נוסף על החולשה הרונית וההתיחסות המוגמת
לענינים כלכליים, והוא הדמיין לחטא המרגלים. כך משה מובייח אותם: כה עשו אבותיכם
בשליחיהם מקדש ברנע... וינאו את לב בני ישראל לבתי בא אל הארץ אשר נתן להם
ה"י⁵³, "ונהנה קמתם תחת אבותיכם תרבות אנים חטאיהם"⁵⁴. כמובן, משה רבינו רואה
בקשותם זוירה על חטא המאיסה בארץ של דור האבות.

6 לכואיה, מה הדמיין? андרבב, הם איטם מונאים בארץ אלא הם מגלים זיקה לחלק זה
של הארץ המועד להם? אלא, שזיקתם זו נובעת מתוך חשבן אגואיסטי לטובותם
הכלכליות, מתוך שכחת האחרות הישראלית הכלכלית ומתוון שכחה שככל ארץ ישראל שייכת
לכל עם ישראל ויש לדאוג לכיבוש הארץ כולה. יתרה מזו, כיבוש ארץ ישראל המערבית
קודם לכיבוש עבר הירדן⁵⁵, משומש מדרגות בקדושת הארץ: ארץ יהודה מקום המקדש
1) היא החלק المقدس ביותר, אח"כ ארץ הגליל ורכ לאחרונה עבר הירדן — שכובן גם
חבל הארץ זה כולל בקדושת הארץ, אבל מדרגו נוכחה יחסית לחלקים אחרים⁵⁶. יש
יש לך בטויים הילכתיים, כמו למשל, שאין מבאים מעבר הירדן עומר ושתי הלהדים⁵⁷. יש
גם הבדל בהשפעה של קדושת הארץ על מדות האדם בין עבר הירדן לחלוקת הפנימיות של
ארץ ישראל. מסופר בגמרה⁵⁸ על אדם שהלך בדרכו לארץ ישראל ובדרך עס בצורה נוראה
6 על חברו וחרגו. שואלה הגמרא: והרי הקללה "ויתנן לך ה' שם לב גז" נאמרה על חוץ
לארץ, ואותו אדם באארץ ישראל היה? משיבת הגמרא: עדין לא עבר את הירדן — כמובן,
מעבר הירדן אין בה סגולת השפעת העדרונות הישראלית, כפי שיש חלוקת הפנימיות של
ארץ ישראל.

(5)
טהור
טבשות
עגין

יש לשמור את קדושת המדרגות השונות של חלקי הארץ השונים ולא לטרוף ביניהם.
2) מון הרב קווק זיל מסביר⁵⁹, שאיסור הבמות הינו אישור ההקרבה בכל מקום מלבד בבית
המקדש, בא להדרין אותו להבנת ההבדל בין קדושת ירושלים לקדושת שאר מקומות בארץ
ישראל. וכן הוא מביא בשם ה"חתם סופר" בשם של רבי ביצלאל אשכנזי: "אם אין
ירושלים אין חבורן". בכל יש מדרגות אמונה, קדושה אחת מקפה ומאותה את כל המדרגות.
תורה יש תורה נבאים וכותובים המדרגות בדורגת קדושותם, וקדושת דבר' מקפה כולם.
6 בעם ישראל מדרגות: כוהנים, לוויים וישראלים, וסגולת ישראל חוכמת את כולם. במודיעים
הבדלה בין קדוש לקדוש, בין שבחות לימים טובים, וקדושת הזמן מקפה את כלם. אף
בארץ ישראל מדרגות, וקדושת הארץ מקפה כולם⁶⁰. משומן לכך, בשל הבדלי המדרגות, צריך
גם בכובש הארץ להתחיל מהפנים, היא ירושלים, ולאחר מכן להתפשט ממנה אל החוץ, אל
כל קצוות הארץ. כל עם ישראל צריך לדאוג לכיבושה של כל ארץ ישראל ולשיפוט כל
6) ישראל בכל חלקייה. לכן, לא יתכן, שבטים מסוימים יעשו לבתיהם ויישרו בעבר הירדן
תוך הונחת כבוש חלקה האחים הפנימיים של הארץ. גם זה הוא מעשה של מאיסת
הארץ.

(4)

בְּחִכָּמָה זַכָּה בְּכָל זַכָּה בְּכָל זַכָּה בְּעֶשֶׂר זַכָּה בְּכָל אִתְמִתִּי בְּצַדְקָן שָׁהֵן מִתְנוֹתָן שְׁמִים וּבְאוֹתָן בְּכָחַת הַתּוֹרָה
אֲבָל גִּבְוָרָתוֹ וְעֶשֶׂרְוֹ שֶׁל בָּ"זּ = בָּשָׂר וְדָם = אַיִם כְּלָוָם שָׁכוֹן שְׁלָמָה אָוֹמֵר (קְהֻלָּת ט) שְׁבִיטִי וּרְאָה תְּחַת הַשְּׁמָשׁ כִּי לֹא
לְקָלִים הַמְּרוּץ וְלֹא לְגִבְוָרִים הַמְּלֻמָּה וְגַם לֹא לְחַכְמִים לְחַם וְגַם לֹא לְנִבְוּנִים עַוְשָׂר וְגַם לֹא לְיֹודְעִים חַן כִּי עַת וּפְגַע
יִקְרָא אֶת כְּלָוָם וּכְן יִרְמִיה אָוֹמֵר (בְּמִינָה ט) כִּי אָמַר ה' אֱלֹהִים יִתְהַלֵּל חַסְכָּה בְּחַכְמָתָנוּ וְאֱלֹהִים יִתְהַלֵּל הַגְּבָרָה בְּגִבְוָרָתוּ אֶל
יִתְהַלֵּל עַשְׂרָה בְּעַשְׂרָה כִּי אָمַד בְּזָאת יִתְהַלֵּל וְוְמִתְנוֹתָן אֶל בְּזָטְמָן שָׁאַיִם בְּאַיִן מִן הַקְדּוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא סְפֻון לְהַפְּסִיק מִמְּנָה
שֶׁנְּרָבּוּתֵינוּ שְׁנֵי חִכְמִים עַמְּדוּ בְּעוֹלָם אֶחָד מִשְׁرָאֵל וְאֶחָד מִעֲונָבָדִי כּוֹכְבִּים אֶחָתּוֹפֵל מִשְׁרָאֵל וּבְלָעֵם מִאֲוֹמָות הָעוֹלָם
וְשְׁנֵיהֶם נָאַבְדוּ מִן הָעוֹלָם, וְכִן שְׁנֵי עַשְׂרִירִים עַמְּדוּ בְּעוֹלָם אֶחָד מִשְׁרָאֵל וְאֶחָד מִאֲוֹמָות הָעוֹלָם, קְרָחָ
מִאֲוֹמָות הָעוֹלָם וְשְׁנֵיהֶם נָאַבְדוּ מִן הָעוֹלָם, לְמַה שְׁלָא הִיא מִתְנַתְּנָן מִן הַקְדּוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶלָּא חָוטָפֵן
יִשְׁרָאֵל וְהַמְּנֻמְנָה מִאֲוֹמָות הָעוֹלָם וְשְׁנֵיהֶם נָאַבְדוּ מִן הָעוֹלָם, לְמַה שְׁלָא הִיא מִתְנַתְּנָן מִן הַקְדּוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶלָּא חָוטָפֵן
אַוְתָּה לְהָם וּכְן אַתָּה מַצְאָא בְּבָנֵי גָּד וּבְבָנֵי רָאוּבֵן שְׁהָיו עַשְׂרִירִים וְהִיא לְהָם מִקְנָה גְּדוֹלָה וְחַבְבָּוֹת אֶת מִמְּנוּם וְיִשְׁבְּוּ לְהָם חֹזֶ
מְאֹרֶץ יִשְׂרָאֵל לְפִיכָּר גָּלוּ תְּחִלָּה מִכְלֵל הַשְּׁבִטִּים שְׁנָא (ד"ה = דָבָר הַיּוֹמָם = א ה) וְאַגְּלָם לְרָאוּבֵן וּגְדוּלָה וְלִחְצָה שְׁבַט
הַמְנֻשָּׁה וְמַיְּגָרָם לְהָם עַל שְׁהַפְּרִישׁוּ עַצְמָם מִן אֲחֵיכֶם בְּשִׁבְלֵל קְנִים מִמָּה שְׂכַטוּ בְּתּוֹרָה וּמִקְנָה רַב הִיא לְבַנִּי
. רָאוּבֵן וְגַם.

גָּזָל
לְבָב
בְּנָכָר

When שְׁבָע (Abundance) Becomes פְּשָׁע (Iniquity)

TableTalk
RavPelcovitz
(9)

10 UR SEDRAH RELATES HOW THE TRIBES OF REUVEN AND GAD requested that Moshe permit them to take up residence on the east bank of the Jordan, since they were blessed with many cattle and sheep and there was quality grazing land in that area. Reluctantly, Moshe acquiesced to their request on the condition **6** that they provide troops to assist their fellow Jews in the conquest of Canaan.

Our Sages are critical of these two tribes and feel that they were guilty of cherishing their wealth and allowing their desire for material things to override the love they should have had for Eretz **11** Yisrael. The Sages go so far as to say that these tribes were exiled from their land earlier than the other tribes of Israel because they had separated themselves from *Klal Yisrael*, motivated by their concern for their possessions. They apply to them the *pasuk*: נָקַלְהָ, "מִבְּחִילָת בְּרָאשָׁנָה וְאַחֲרִיתָה לֹא תִּבְרַק" in the beginning, its end will not be blessed" (*Mishlei* 20:21). Their impatience in claiming their inheritance ultimately led to their downfall.

The Midrash seeks to draw a parallel between these two tribes and a number of historic personalities, commenting on three areas **21** which can be either virtues or vices. The three are: תִּכְנֹא (wisdom), גִּבְוָרָה (strength) and עַוְשָׂרָה (wealth). The language of the *Yalkut* is instructive and illuminating. The text reads: גַּם מִתְנוֹת נְבָרָא בְּעוֹלָם, וְכִין שְׁלָא בְּאוֹת מִן קְבָ"ה טוֹפֵן לְהַיְסֵךְ מִפְּנֵי

"Three gifts were given to man in this world: wisdom, strength and riches.

26 However, if they are not derived from the Almighty, ultimately they will be taken from man."

The *Yalkut* gives three examples of individuals who represent the world at large and the people of Israel. They cite two who represent Bilaam from the nations of the world and Achitofel from Israel, **31** who were both punished. The two men of wealth cited are Korach and Haman, who both met with a bitter end, while the two men who represent might and strength are Goliath and Samson, who fell at the hands of their enemies. The Sages tell us that each of these men attributed their wisdom, wealth and strength to their own abilities and talents, without recognizing that everything comes from the Almighty. In addition, the commentators point out that each of these men grasped what he considered to be his prematurely, before it had been given to him by Heaven.

(5)

/ After citing these examples, the Sages proceed to apply this same thought to the tribes of Gad and Reuven. וכן אָנוּ בְּנֵי גָּד וַעֲבָרָה כִּבְנֵי רְאוּבֵן בְּנֵי גָּד וְעַמּוֹן שָׁעֵת לְקָרְבָּן מִקְנָה גְּדוֹלָה וְחַבְבָּבָו אֶת פְּנַקְנָה — לְפִיכְךָ גַּלוּ חַחְלָה "And so we find by the children of Gad and Reuven who had many herds and flocks, and cherished their possessions — therefore they were the first to be exiled."

(10) ט' ט'
6 We learn from this Midrash that man's superior gifts, be they intellect, might or wealth, can be either a blessing or a curse. Abundant gifts in any of these areas can either elevate a person or lead to his downfall. In the Hebrew language, the word שָׁעֵת, which

II means an abundant flow, is comprised of the same letters which spell פְּשָׁע, iniquity. This lesson proved to be true of the six individuals mentioned by the Sages in the Midrash, as it was true of the two tribes who insisted upon receiving their share on the east bank of the Jordan. With the passage of time, these tribes became isolated from the rest of *Bnei Yisrael*, as Moshe had feared. Their wealth and prosperity contributed to their separation and isolation, as well, which is alluded to in the Midrash cited above. It states, "What caused these tribes to be exiled first? Because they separated themselves from their brethren due to their great wealth."

21 One might well apply to them the aphorism, "Ill is the land, to its enemy a prey, where wealth increases while men decay." Our Sages have a most interesting and telling play on certain words,

which deal with material wealth. In the Talmud, the word for property is either כָּמָן or זָוִזִים. Emphasizing the transitory nature of man's wealth, they comment: נְכָסִים — "It is hidden from this one and becomes revealed to another." זָוִזִים — "They move from this one to another one." מְמוֹן — "What you count is meaningless."

Our Sages are teaching us that in this transitory world the most impermanent of all things is wealth. We are able to learn this lesson from the episode of the tribes of Gad and Reuven which we read in this week's *Sedrah*.

ציריך להבחין בין עיקר וטפל

ובעקבידה (פ' מטוות) המשיל הדבר לבנאים כשבונם בית שעשים כבשים מעצים ממינים שונים, ולא מדקדים ביופים, וגם משברי עצים וכו', משא"ב ברהיטי הבית, משומ שבדבר שאינו אלא לשעה אין מדקדים, שאון זה עיקר אלא טפל; ו록 בדבר שהוא קבוע הוא העיקר ומדקדים בו כל עמידתו בעזה איןנה רק לשעה, ואיך נעשה ח"ו מלאתנו קבוע ותרתנו עראי, הרוי יש בזה טומאה גדרלה המטמא את הכל, וזה שהופך הטפל לעיקר, וכל מי שסובב שצרכיו הגשמיים דבריים סדור וויפי, ומהшибים כשהעצמים ולא רק בשicieות לרוחניות, הרי עושה אותם עיקר, ונזכר בטומאתם, ומעכבה טומאה זו בפניהם כל ברכה ח"ג, וכמו שאמרו חז"ל במדרש הניל חיכם אין בג ברכה וכו', והוא תוא במדרש רביה, פרשה ג':

ט' טוב מלא כף נחת מלא חפניהם הבל ורעות רות. ר' יצחק פתר קרא בשבט ראות ושבט גוד. בשעה שנכנסו לארץ וראו כמה זרע יש בה כמה נטע יש בה אמרו טוב מלא כף נחת בארץ זאת מלא חפניהם בעבר הירדן, חזרו ואמרו לאו אנן בתריבין לא? הח"ד יותן את הארץ לעבדין; היו זרעות רות' —

ר' רעתהון הוות' (רצונם החופשי היה). הרי שתבעו את עצם על בחירתם. ואעפ' שזה היה חלום בן"ל, ואילו נצטו היו מוכרים להשר עבר הירדן, אבל במה שבחרו בעצם באזן בזה מצאו את שורש החטא. וזה השפיע לדעת על הדורות שבאו אחריהם ונרגם לגולות קודם כל ישראל, כי ע"י פגם זה נמלאה הסאה אצל לפני שנ滿לאה אצל כל ישראל, וגלו לפניו כל שאר השבטים.

כל זה נאמר במדרגות שבתי יה' והדור דעה, שככל חטאיהם היו רוחניות, היו רוחינה דלה מהא. כל שכנו בדורותינו אנו הטענה היא גדולה לעסוק

(6)

(12) בדרכ קבע בענייני עזה", מי שבוחר לעצמו דרך ממש של קביעות בענייני עזה? מה יענה ליום הדין, שאם תבעו על בחינה דקה אצל השבטים, הרי על דרך של קביעות ודאי יתבעו, וימנוו חס וחלילה סעיטה דשמיא וברכת.

בלאחד ואחר יודע ברגעתו מהו העיקר אצלו ומהו הטעיל, ויחנך את עצמו שיקבע בדרך ומצבו על פיו העיקר ולא חזו על פיו הטעיל.

(13) סיפר רבינו שמואון כהן זצ"ל, דין באי ג'רבא: מעשה בהליך עני, שהיה מסובב מבית לבית ופושט יד לנדהה. פרוטה לפרטה ה策טרפה, ואפשרה את מחייתו הדלה. يوم אחד הגיעו לבתו של עשיר אחד. העשיר ישב במרפסת הפונה אל הרחוב, שקווע בספרי חשבונותיו. התקרוב אליו העני, הושיט ידו וorskash במטבעותיו, לעודר את תשומת לבו של העשיר.

העשיר היה ידוע כמי שנוטן צדקה ביד רחבה, אלא שבאותו זמן, כיוון שהיה עסוק בסידור עסקיו, אמר לעני "המתן מעט, אני מחשב עתה את שווי נכסיך, ואסור לך להסיח דעתך, פן תתבלבל בחשבוני".

(14) חשב העני, מדוע לאachaב גם אני בניתוחים את שווי נכסיך? התיאש בפינית השולחן, ערם את כל הפרוטות שכיסי בגדיו, וממנה אותן אחת לאחת. נשא אליו העשיר מבט משועשע, עני מרוד זה מבקש לעשות כמעשונו, אלא שיש ביניהם הבדל קטן, זה מונה רכוש של מיליוןים, וזה סופר פרוטות.

הבית בעני בזיהיות דעת, ואמר, "מה יש לך לחשב, כלום מבקש אתה לדעת כמה חסר לך כדי להגיע לעושריך"? (15)

העני חשב לרגע ואמר, "לא, לא, זאת אני צריך לחשב".

"אם כן לדעתך, מה ההפרש ביןינו?" שאל העשיר משועשע.

"הגעתי למסקנה שאיננו רוחקים זה מזה, כל ההפרש ביןינו מסתכם בעשרה זהובים בלבד". ענהו העני.

(16) 1. "הבלים בדבר", הפטיר העשיר, ושב לחשבונותיו.

"עשרה זהובים", שב העני ואמר, "אין זה אומדן או השערה, שאלתי מבינים יודעי עניין והם אימטו את הנחותים שבידי".

סקרנוותו של העשיר התעוררה. אחד מן השניים, או שלפניו עשיר מופלגי שחוי כקבן וועשו רב מאד, ואין הוא ראוי לנדהה, או שלפניו עני עז פנים שמעוז להתקלט בו, וגם הוא אינו ראוי לנדהה.

"פרש נא דבריך", אמר.

"פניתי לאנשי ה'חברא קדיشا' ואמרו לי, שישנם שני סוגים תכרייכים, אחד לעניים ואחד לעשירים, הפרש המתייר ביניהם הוא, עשרה זהובים".

(17)